

ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ Ը

2005 թվապահի ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 27-ԻՆ ՖԱՐՈՅՈՒՄ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝
ՍՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՄԱՐ ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՇՐՋԱՆԱԿԱՅԻՆ ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅՈՒՄ
ԱՍՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

24 մայիսի 2011թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով.
Վ. Հովհաննիսյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ֆ. Թոխյանի, Մ. Թովուզյանի,
Ա. Խաչատրյանի, Հ. Նազարյանի (զեկուցող), Ա. Պետրոսյանի,

համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ
հոդվածի 2-րդ կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի, «Սահմանադրական
դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 25, 38 և 72-րդ
հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «2005 թվականի
հոկտեմբերի 27-ին Ֆարոյում ստորագրված՝ Մշակութային ժառանգության
նշանակությունը հասարակության համար Եվրոպայի խորհրդի շրջանակային
կոնվենցիայում ամրագրված պարտավորությունների՝ Հայաստանի
Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը
որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթ է հանդիսացել Հանրապետության Նախագահի դիմումը սահմանադրական դատարան:

Ուսումնասիրելով սույն գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, Հանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՀՀ մշակույթի նախարարի տեղակալ Ա. Սամուելյանի գրավոր բացատրությունը, հետազոտելով կոնվենցիան և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. Մշակութային ժառանգության նշանակությունը հասարակության համար Եվրոպայի խորհրդի շրջանակային կոնվենցիան ստորագրվել է 2005 թվականի հոկտեմբերի 27-ին Ֆարո քաղաքում:

Կոնվենցիայի հիմնական նպատակն է ճանաչել մշակութային ժառանգությանը վերաբերող իրավունքները, որպես մշակութային կյանքին հաղորդակցվելու իրավունքի անբաժանելի մաս, անհատական և կոլեկտիվ պատասխանատվությունը մշակութային ժառանգության նկատմամբ:

Կոնվենցիայի 2-րդ հոդվածի համաձայն մշակութային ժառանգությունն անցյալից ժառանգված ռեսուրսների ամբողջություն է, որը, անկախ իր պատկանելության, մարդիկ համարում են իրենց մշտապես փոփոխվող արժեքների, հավատալիքների, իմացությունների, ավանդույթների արտացոլումն ու արտահայտումը: Միաժամանակ, կոնվենցիայի 4-րդ հոդվածում ամրագրված է, որ յուրաքանչյուր մարդ կոլեկտիվ իրավունք ունի օգտվելու մշակութային ժառանգությունից և կատարելու իր ներդրումը, իսկ մշակութային ժառանգության նկատմամբ իրավունքի կիրառումը կարող է ենթարկվել միայն այնպիսի սահմանափակումների, որոնք անհրաժեշտ են ժողովրդավարական հասարակությունում մարդու իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության համար:

2. Շրջանակային կոնվենցիայի համաձայն Հայաստանի Հանրապետությունը հետևյալ բնագավառներում ստանձնում է մի շարք պարտավորություններ.

ա) մշակութային ժառանգության բնագավառի օրենսդրության և արդարադատության բնագավառում

- ճանաչել հասարակության համար, իրենց նշանակությանը համապատասխան, մշակութային ժառանգության բաղկացուցիչ մասերին առնչվող հանրային շահերը,

- բարձրացնել մշակութային ժառանգության արժեքը՝ հայտնաբերման, ուսումնասիրման, մեկնաբանման, պահպանության, պաշտպանության և օգտագործման միջոցով,

- ապահովել մշակութային ժառանգության իրավունքի իրականացման՝ կոնվենցիայի 4-րդ հոդվածով սահմանված կոնկրետ պայմանները՝ օրենսդրությունում համապատասխան դրույթներ նախատեսելու եղանակով,

- ամրապնդել տնտեսական և սոցիալական մթնոլորտը, ինչը կնպաստեր մշակութային ժառանգության բնագավառում իրականացվող գործունեությանը մասնակցությանը,

- խրախուսել մշակութային ժառանգության պահպանությունը որպես կայուն զարգացման, մշակութային բազմազանության և ժամանակակից ստեղծագործության փոխկապակցված նպատակների կարևորագույն գործոն,

- ճանաչել ծագումից անկախ, իր տարածքում իր իրավասության ներքո գտնվող մշակութային ժառանգության արժեքը,

բ) մշակութային ժառանգության վերաբերյալ երկխոսության բնագավառում

- խրախուսել մշակութային ներկայացման էթիկայի և մեթոդների մասին մտորումները, ինչպես նաև հարգանքը տարաբնույթ մեկնաբանումների նկատմամբ,

- նախաձեռնել հաշտեցման գործընթացներ, որպեսզի արդարացիորեն կանոնակարգվեն այնպիսի իրավիճակներ, երբ միևնույն մշակութային ժառանգությունը վիճարկելի արժեք է տարբեր հանրությունների համար,

- զարգացնել մշակութային ժառանգության մասին գիտելիքները, որպես խաղաղ գոյակցության ամրապնդման աղբյուր՝ վստահության և փոխըմբռնման եղանակով հակամարտությունները կանխարգելելու և կանոնակարգելու համար,

- ինտեգրել այդ մոտեցումները կրթության և մասնագիտական պատրաստման բոլոր բնագավառներում,

գ) շրջակա միջավայրի, ժառանգության և կենսամակարդակի բնագավառում

- հարստացնել տնտեսական, քաղաքական, սոցիալական և մշակութային զարգացման ու հողօգտագործման պլանավորման գործընթացները՝ իրականացնելով մշակութային ժառանգության վրա դրանց հետևանքների գնահատումը՝ անհրաժեշտության դեպքում նախատեսելով փոխհատուցման միջոցներ,

- նպաստել մշակութային, կենսաբանական, երկրաբանական և լանդշաֆտային բազմազանության ոլորտներում ինտեգրված մոտեցումը՝ հավասարակշռության հասնելու համար,

- ամրապնդել սոցիալական համախմբվածությունը՝ մարդկանց բնակության վայրերի համար ընդհանուր պատասխանատվության զգացում դաստիարակելու միջոցով,

- ապահովել ժամանակակից փոխակերպումների արդյունքում շրջակա միջավայրի պահպանության հավելումների որակավորման խնդիրը՝ առանց վտանգելու դրանց մշակութային արժեքները,

դ) մշակութային ժառանգության կայուն օգտագործման բնագավառում

- խրախուսել մշակութային ժառանգության ամբողջականության նկատմամբ հարգանքը, հասնելով նրան, որ փոփոխությունների մասին որոշումները ներառեն նշյալ մշակութային արժեքներին առնչվող հասկացություններ,

- մշակել և առաջ մղել կայուն կառավարման սկզբունքները, ինչպես նաև խրախուսել ժառանգության պահպանությունը,

- ապահովել, որպեսզի բոլոր կանոնակարգերում տեխնիկական ընդհանուր նորմերում ուշադրության արժանանան մշակութային ժառանգության հատուկ պայմանները,

- նպաստել ավանդույթների վրա հիմնված նյութերի, տեխնիկական մեթոդների և կարողությունների օգտագործմանը, ինչպես նաև հետազոտել ժամանակակից պայմաններում դրանց կիրառման հնարավորությունները,

- խրախուսել բարձրորակ աշխատանքը՝ առանձին անձանց, գործարարների և հաստատությունների մասնագիտական որակավորման և հավատարմագրման համակարգի միջոցով,

ե) մշակութային ժառանգության և տնտեսական գործունեության բնագավառում

- խորացնել մշակութային ժառանգության կարևորության գիտակցումը և նրա տնտեսական ներուժի օգտագործումը,

- տնտեսական քաղաքականություն մշակելիս հաշվի առնել մշակութային ժառանգության շահերն ու հատուկ բնույթը,

- ապահովել, որպեսզի այդ քաղաքականության շրջանակներում հարգվի մշակութային ժառանգության ամբողջականությունը և միևնույն ժամանակ չխաբիլվեն նրա հիմնարար արժեքները,

զ) մշակութային ժառանգության ոլորտում պետական մարմինների պատասխանատվության ապահովման բնագավառում

- խրախուսել բոլոր ոլորտներում և բոլոր մակարդակներում պետական մարմինների այնպիսի մոտեցում, որը կլինի համալիր և հիմնված կլինի ամբողջական տեղեկատվության վրա,

- մշակել իրավական, ֆինանսական և պրոֆեսիոնալ շրջանակները, որոնցում հնարավոր կլինեք իրականացնել պետական մարմինների, փորձագետների, մասնավոր սեփականատերերի, ներդրողների, գործարարների, հասարակական կազմակերպությունների և քաղաքացիական հասարակության համատեղ գործունեությունը,

- զարգացնել պետական մարմինների մյուս մասնակիցների հետ համագործակցության նորարարական մոտեցումները,

- հարգել և խրախուսել կամավոր նախաձեռնությունները, որոնք լրացնում են պետական մարմինների դերը,

- խրախուսել ժառանգության պահպանմամբ զբաղվող հասարակական կազմակերպություններին՝ գործել ողջ հասարակության շահերից,

է) մշակութային ժառանգության մատչելիության և ժողովրդավարական մասնակցության բնագավառում

- խրախուսել համընդհանուր մասնակցությունը մշակութային ժառանգության հայտնաբերման, ուսումնասիրման, մեկնաբանման, պահպանության, պաշտպանության և օգտագործման գործընթացին,

- խրախուսել համընդհանուր մասնակցությունը մշակութային ժառանգության հնարավորություններին վերաբերող հասարակական մտորումներին և քննարկումներին,

- հաշվի առնել այն նշանակությունը, որը յուրաքանչյուր համայնք տալիս է այն մշակութային ժառանգությանը, որի հետ ինքն իրեն նույնականացնում է,

- ճանաչել մշակութային ժառանգության ոլորտի քաղաքականության մեջ կամավորական կազմակերպությունների դերը և՞ որպես գործընկեր, և՞ որպես կառուցողական քննադատ,

- քայլեր ձեռնարկել ժառանգության մատչելիությունը կատարելագործելու ուղղությամբ՝ հատկապես երիտասարդության և բնակչության սակավապահովված խավերի համար,

ը) մշակութային ժառանգության և գիտելիքի բնագավառում

- նպաստել մշակութային ժառանգության ներառմանը կրթության բոլոր մակարդակներում, ընդ որում, ոչ միայն որպես առանձին, այլև որպես մյուս առարկաներն ուսումնասիրելու բարենպաստ աղբյուր,

- ամրապնդել կապը մշակութային ոլորտի կրթության և մասնագիտական պատրաստության միջև,

- աջակցել մշակութային ժառանգության, մշակութային համայնքների, միջավայրի և նրանց փոխգործակցության ոլորտներում միջառարկայական հետազոտությունները,

- խրախուսել մշտական մասնագիտական պատրաստումը և գիտելիքների ու հմտությունների փոխանակումն ինչպես կրթական համակարգի ներսում, այնպես էլ՝ նրա շրջանակներից դուրս,

թ) մշակութային ժառանգության և տեղեկատվական հասարակության բնագավառում

- զարգացնել թվային տեխնոլոգիաների օգտագործումը՝ մշակութային ժառանգության և դրա հետ կապված բարիքների մատչելիությունն ընդլայնելու համար,

ժ) մոնիտորինգի և համագործակցության բնագավառում

- Եվրոպայի խորհրդի միջոցով զարգացնել մշակութային ժառանգության նկատմամբ օրենսդրության, քաղաքականության և պրակտիկան ընդգրկող դիտանցման համակարգը,

- պահպանել, զարգացնել և ներմուծել տվյալներ հասարակությանը հասանելի համատեղ տեղեկատվական համակարգ, որը կնպաստեր կոնվենցիայով ստանձնած պարտավորությունների կատարման գնահատմանը:

Կոնվենցիայի 5-րդ բաժնում նախատեսված են դրույթներ կոնվենցիայի ստորագրման, ուժի մեջ մտնելու, փոփոխման և կիրառման վերաբերյալ:

3. Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ կոնվենցիայով Հայաստանի Հանրապետության ստանձնած պարտավորությունները բխում են ՀՀ Սահմանադրության 9-րդ հոդվածում ամրագրված ՀՀ արտաքին քաղաքականության սկզբունքներից և համահունչ են սոցիալ-մշակութային բնագավառում պետության առջև դրված սահմանադրաիրավական այլ խնդիրներին:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետով, 102-րդ հոդվածի առաջին և չորրորդ մասերով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 63, 64 և 72-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց .**

1. 2005 թվականի հոկտեմբերի 27-ին Ֆարոյում ստորագրված՝ Մշակութային ժառանգության նշանակությունը հասարակության համար Եվրոպայի խորհրդի

շրջանակային կոնվենցիայում ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Վ. ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

24 մայիսի 2011 թվականի

ՄԴՈ-963